

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CXVII

Nr 3

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

ROCZNIK CXVII
2010

3

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
Warszawa 2010

<http://rcin.org.pl>

Publikacja dofinansowana przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

KOMITET REDAKCYJNY

Marian Biskup, Richard Butterwick, Stanisław Bylina, Dorota Dukwicz (sekretarz),
Jerzy Dygdała, Marian Dygo, Jerzy Eisler (zastępca redaktora), Magdalena Hulas,
Maciej Janowski (zastępca redaktora), Tomasz Jurek, Tomasz Kizwalter,
Wojciech Kriegseisen, Roman Michałowski (redaktor), Michael G. Müller,
Borys W. Nosow, Andrzej Nowak, Edward Opaliński (zastępca redaktora),
Henryk Samsonowicz, Jerzy Strzelczyk, Włodzimierz Suleja, Romuald Wojna

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. (+48 22) 831 02 61
e-mail: kh@ihpan.edu.pl
http://www.semper.pl/kwartalnik_historyczny/kh/

Adiustacja: Bogusława Pilch

© Copyright by

Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*
Warszawa 2010

© All right reserved. No part of this book may be reproduced,
stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means
without the prior permission of the publishers,

Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej
publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk
oraz Wydawnictwa Naukowego *Semper*

PL ISSN 0023-5903

Nr indeksu 363103

Wydawnictwo Naukowe *Semper*

Redakcja i Studio Graficzne
ul. Mariensztat 8
00-302 Warszawa
tel./fax: 22 538 92 03
e-mail: redakcja@semper.pl

Dział handlowy i księgarnia:
ul. Bednarska 20a
00-321 Warszawa
tel./fax: 22 828 49 73
e-mail: handlowy@semper.pl

<http://www.semper.pl>
<http://semper.istore.pl>

<http://rcin.org.pl>

SPIS TREŚCI

Stanisław Wiech, Pod naporem prawosławia. Z dziejów oporu unitów w Królestwie Polskim i na zesłaniu	5
Torsten Lorenz, Paulus Adelsgruber, Laurie Cohen, Börries Kuzmany, Razem i osobno. Małe miasta na pograniczu galicyjsko-wołyńsko-podolskim	51

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Przemysław P. Romaniuk, „Ilias Polski” księcia Janusza Antoniego Wiśniowieckiego, czyli „Kroniczka litewska” i Pamiętniki Ignacego Olszowskiego	71
Jerzy Eisler, Marzec 1968 po czterdziestu latach	79

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Maciej Ptasiński, „Papież litewskiej reformacji” czy późny humanista? Uwagi na marginesie najnowszej biografii Andrzeja Wolana	107
Dariusz Jarosz, Emocje i historia. Społeczeństwo PRL według Henryka Słabka	121

*

D. Hägermann, <i>Das Papsttum am Vorabend des Investiturstreits</i> — Krzysztof Skwierczyński	131
Q. Skinner, <i>Hobbes and Republican Liberty</i> — Anna Grzeškowiak-Krawicz ..	135
<i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1696–1732</i> , wyd. M. Zwierzykowski — Urszula Kosińska	140
A. Jakuboszczak, <i>Sarmacka dama. Barbara Sanguszkowa (1718–1791) i jej salon towarzyski</i> — Anna Cortes	146
E. Mazur, <i>Szpital w Królestwie Polskim w XIX wieku</i> — Monika Maludzińska	150
A. Barańska, <i>Między Warszawą, Petersburgiem i Rzymem. Kościół a państwo w dobie Królestwa Polskiego (1815–1830)</i> — Martyna Deszczyńska	154
J. Maternicki, <i>Historia i życie narodu. Poglądy i postawy historyków polskich XIX i XX w.</i> — Andrzej Wierzbicki	159
Ch. Schutte, <i>Die Königliche Akademie in Posen (1903–1919) und andere kulturelle Einrichtungen im Rahmen der Politik zur „Hebung des Deutschtums”</i> — Olgierd Kiec	162
K. Marchlewicz, <i>Wielka Emigracja na Wyspach Brytyjskich (1831–1863)</i> — Sławomir Kalembka	166
A. Leinwand, <i>Czerwonym młotem w Orla Białego. Propaganda sowiecka w wojnie z Polską 1919–1920</i> — Andrzej Nowak	169
<i>Majowy zamach stanu w świetle dokumentów wywiadu, dyplomacji i organów bezpieczeństwa II Rzeczypospolitej</i> , oprac. P. Kołakowski, A. Peplowski — Paweł Duber	175
A. Paczkowski, <i>Trzy twarze Józefa Światły. Przyczynek do historii komunizmu w Polsce</i> — Paweł Ceranka	180
J. Eisler, „Polskie miesiace” czyli kryzys(y) w PRL — Eryk Krasucki	184

IN MEMORIAM

Stefan Krzysztof Kuczyński (13 I 1938–3 I 2010) — Rafał Karpiński	189
Stanisław Litak (23 II 1932–23 II 2010) — Adam Redzik	196
Teresa Zielińska (18 V 1929–15 II 2010) — Zofia Zielińska	199

KOMUNIKATY

Zawiadomienie o IV Kongresie Mediewistów Polskich	207

CONTENTS

Stanisław Wiech, Under Russian Orthodox Pressure. From the History of Uniate Resistance in the Kingdom of Poland and in Exile	5
Torsten Lorenz, Paulus Adelsgruber, Laurie Cohen, Börries Kuzmany, Together and apart. Small towns on the Galician–Wolhynian–Podolian Border ...	51
REVIEWS — POLEMICS — PROPOSITIONS	71
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	107
IN MEMORIAM	189
ANNOUNCEMENTS	207

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	– Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AGZ	– Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie
AP	– Archiwum Państwowe
APH	– „Acta Poloniae Historica”
ASWK	– Akta sejmikowe województwa krakowskiego
ASWP	– Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego
BC	– Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie
BJ	– Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	– Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku
BN	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU–PANKr	– Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	– Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
CDS	– <i>Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae</i> , Wrocław 1956–1964
CPH	– „Czasopismo Prawno–Historyczne”
DN	– „Dzieje Najnowsze”
KDKK	– <i>Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej</i> , Kraków 1874–1883
KDM	– <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i> , Kraków 1876–1905
KDMaz	– <i>Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis</i> , Warszawa 1919
KDP	– <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i> , Warszawa 1847–1887
KDW	– <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , Poznań 1877 nn.
KH	– „Kwartalnik Historyczny”
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH	– Monumenta Germaniae Historica
MGH SrG	– Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum
MGH SS	– Monumenta Germaniae Historica, Scriptores
MK	– Metryka Koronna
MPH	– Monumenta Poloniae Historica
mps	– maszynopis
n.	– i następna
nn.	– i następne
OIRwP	– „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
op. cit.	– opus citatum
PH	– „Przegląd Historyczny”
PL	– <i>Patrologiae cursus completus. Series Latina</i> , Paris 1878–1890
por.	– porównaj
przyp.	– przypis
PSB	– <i>Polski Słownik Biograficzny</i>
RDSG	– „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	– redaktor, redakcja
RH	– „Roczniki Historyczne”
rkp.	– rękopis

- RWHF PAU — „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
— „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
— „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
— „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/1929
— „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
— *Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności*, Kraków 1992–
- SDRE — „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
- SGKP — *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*
- SH — „Studia Historyczne”
- SIRIO — *Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obščestva*
- Sobótka — „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
- SPPP — *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*
- SSS — *Słownik Starożytności Słowiańskich*
- St. Źr. — „Studia Źródłoznawcze”
- sygn. — sygnatura
- VL — *Volumina Legum*
- wyd. — wydanie, wydał
- z. — zeszyt
- ZH — „Zapiski Historyczne”
- zob. — zobacz

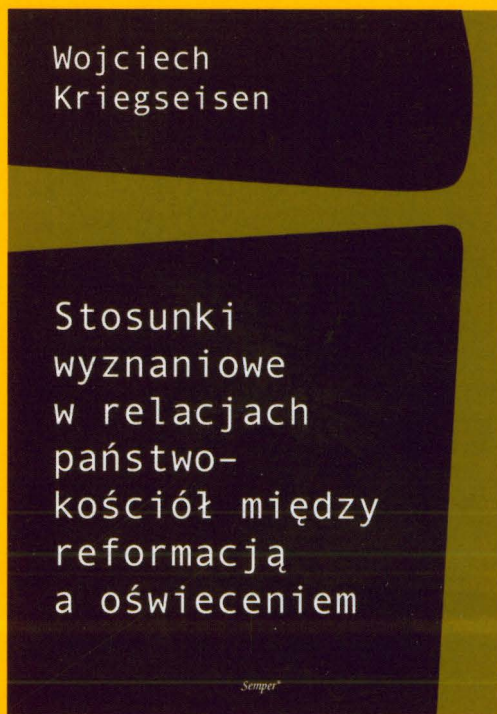
TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylic-kiego	Trans-literacja	Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylic-kiego	Trans-literacja	Język
1	А а	A a	b bu m r s u	27	Р р	R r	b bu m r s u
2	Б б	B b	b bu m r s u	28	С с	S s	b bu m r s u
3	В в	V v	b bu m r s u	29	Т т	T t	b bu m r s u
4	Г г	G g	b bu m r s u	30	Ѓ ģ	Ć ć	s
5	Д д	D d	b bu m r s u	31	Ќ ќ	Ķ ĳ	m
6	Ђ ђ	Đ đ	s	32	У у	U u	b bu m r s u
7	Ѓ ģ	Ĝ ĝ	m	33	Ў ў	Ŭ ŭ	b
8	Е е	E e	b bu m r s u	34	Ф ф	F f	b bu m r s u
9	Ё ё	Ë ë	b r	35	Х х	H ħ	b bu m r s u
10	Є є	Ë ê	u	36	Ц ц	C c	b bu m r s u
11	Ж ж	Ž ž	b bu m r s u	37	Ч ч	Č č	b bu m r s u
12	З з	Z z	b bu m r s u	38	Џ џ	Ď ě	m s
13	С с	Ŝ ŝ	m	39	Ш ш	Š š	b bu m r s u
14	И и	I i	b** bu m r s u	40	Щ щ	Ŝ ŝ	bu r u
15	І і	Ì ì	b r** u	41	Ъ ъ	“ “	b** bu r
16	Ї ї	Ï ï	u	42	Ы ы	Y y	b r u**
17	Ј ј	Ĵ ĵ	m s	43	Ь ь	‘ ‘	b bu r u
18	Й й	J j	b bu r u	44	Э э	Ě ě	b r
19	К к	K k	b bu m r s u	45	Ю ю	Û û	b bu r u
20	Л л	L l	b bu m r s u	46	Я я	Â â	b bu r u
21	Љ љ	Ĺ ĺ	m s	47	’ ’	’ ’	b bu m r s u
22	М м	M m	b bu m r s u	48	Њ њ	Ĝ ĝ	b** u**
23	Н н	N n	b bu m r s u	49	Ѓ ģ	Ě ě	b** r** u**
24	Њ њ	Ŋ ŋ	m s	50	Ѕ ѕ	Ǻ ǻ	bu**
25	О о	O o	b bu m r s u	51	Ө ө	Ɔ Ɔ	r**
26	П п	P p	b bu m r s u	52	Ѳ ѳ	Ỳ ỳ	r**

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.
 ** Występuje w dawnej pisowni.

Wydawnictwo Naukowe Semper®

przedstawia:

Zapraszamy do naszego sklepu internetowego:

sklep.semper.pl

ISSN 0023-5903

9 770023 590000

09 >

<http://rcin.org.pl>
www.semper.pl

